

Wypowiedź argumentacyjna – karta pracy ze wskazówkami dla ucznia

Temat wypowiedzi argumentacyjnej:

Czarna śmierć była jedną z ważniejszych przyczyn niepokojów w Europie przełomu XIV i XV w. Zajmij stanowisko wobec podanej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w argumentacji aspekty polityczny, społeczny, gospodarczy i kulturowy.

Sporządź plan wypowiedzi argumentacyjnej.

CZĘŚĆ WSTĘPNA

Krok 1.

Zdefiniuj pojęcie czarnej śmierci oraz wskaż niepokoje w Europie późnego średniowiecza.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

We wstępie należy dokonać interpretacji tematu, czyli wyjaśnić, co znaczą zawarte w nim pojęcia.

Dokonując interpretacji, wyjaśnij pojęcie czarnej śmierci jako epidemii dżumy oraz pandemii, a także wskaż jako niepokoje późnego średniowiecza: bunt społeczny na wsi (żakieria, powstanie Wata Tylera), bunt w miastach, pogromy Żydów oraz wojny husyckie.

Krok 2.

Określ ramy czasowe oraz zasięg terytorialny czarnej śmierci i niepokojów w Europie późnego średniowiecza.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Określenie czasu i miejsca zagadnienia opisywanego w wypracowaniu z historii jest konieczne.

Określ:

- kiedy i na jakich terenach w Europie rozprzestrzeniła się czarna śmierć,
- kiedy i jakie tereny objęły wymienione niepokoje.

Scharakteryzuj epidemię dżumy w Europie.

[illegible]

- okoliczności wybuchu epidemii,
- skutków, jakie spowodowała.

Określ swoje stanowisko, odnosząc się do tezy zawartej w temacie.

[illegible]

Stosuj następujące zwroty: „Zgadzam się...”, „Nie zgadzam się...”, „Uważam, że...”, „Sądzę, że...”, „W mojej ocenie...”, a także: „Nie mam pewności, czy teza jest uzasadniona...”, „Nie jest łatwo odnieść się do tezy, ale spróbuję zająć stanowisko po przytoczeniu argumentów”.

Krok 5.

Wypisz argumenty wraz z uwiarygadniającymi je przykładami na potwierdzenie lub obalenie tezy, że czarna śmierć była jedną z ważniejszych przyczyn niepokojów w Europie przełomu XIV i XV w.

[illegible]

Zadбай o poprawnoř merytoryczną i unikaj podawania informacji niepotrzebnych. Jeřli nie pamiętasz dokładnej daty, operuj przybliŹeniami – „w drugiej połowie XIV w.”, „na początku lat 50. XIV w.”. Przy stanowisku niejednoznacznyu przytocz zarówno argumenty za, jak i przeciw. Dopiero w podsumowaniu okreřlisz, które argumenty cię bardziej przekonują – i wówczas poprzecz tezę lub ją obalisz.

[illegible]

CZĘŚĆ KOŃCOWA

Krok 6.

Napisz podsumowanie. Potwierdź swoje stanowisko lub je określ, przywołując najważniejsze argumenty.

Jeśli twoje zdanie było na początku niejednoznaczne, musisz je ostatecznie sformułować w tej części pracy.

W podsumowaniu należy ponownie odwołać się do tezy i powtórzyć zajęte stanowisko, przytaczając najważniejsze argumenty. Jeśli twoje zdanie było na początku niejednoznaczne, musisz je ostatecznie sformułować w tej części pracy.

WYPRAWOWANIE

Krok 7.

Korzystając z odpowiedzi opracowanych w karcie pracy, napisz wypowiedź argumentacyjną na temat: *Czarna śmierć była jedną z ważniejszych przyczyn niepokojów w Europie przełomu XIV i XV w.* Zajmij stanowisko wobec podanej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w argumentacji aspekty polityczny, społeczny, gospodarczy i kulturowy.

Tvoja wypowiedź powinna liczyć minimum 300 słów.

Co powinna zawierać praca ucznia? – szczegółowe wytyczne dla nauczyciela

Zadanie	Szczegółowe treści wypowiedzi argumentacyjnej
Krok 1.	Uczeń wyjaśnia pojęcie czarnej śmierci oraz wskazuje niepokoje w Europie z przełomu XIV i XV w. Czarna śmierć to epidemia dżumy, czyli masowe wystąpienie choroby zakaźnej wywoływanej przez bakterię – pałeczkę dżumy (<i>Yersinia pestis</i>). Ze względu na ogromny zasięg jej występowania jest określana również mianem pandemii. Nazwa czarna śmierć pochodzi od jednego z charakterystycznych objawów choroby, czyli krwawych wybroczyn przyjmujących ciemną barwę. Pozostałe symptomy choroby to powiększone i ropiejące węzły chłonne, wysoka gorączka oraz sepsa. Po zakończeniu epidemii w Europie doszło do wielu niepokoїв społecznych: buntów chłopskich (żakieria oraz powstanie Wata Tylera), buntów w miastach, pogromów Żydów i wojen husyckich.
Krok 2.	Uczeń określa ramy czasowe i zasięg terytorialny czarnej śmierci oraz niepokoїв w Europie. Czarna śmierć była epidemią, która w latach 1347–1352 objęła niemal cały kontynent europejski: Europę Zachodnią i Południową, Wyspy Brytyjskie i południowe krańce Skandynawii (Italię, Hiszpanię, Francję, Anglię, Danię, część Norwegii i Szwecji, Cesarstwo, Węgry, Złotą Ordę oraz Imperium Osmańskie). Właściwie nie dotarła do Europy Środkowej i Wschodniej, w tym Polski, Litwy czy Państwa Moskiewskiego. U schyłku średniowiecza (na szeroko rozumianym przełomie XIV i XV w.) w Europie wybuchły bunty chłopskie – żakieria na terenie Francji w 1358 r., powstanie Wata Tylera w Anglii w 1381 r., oraz bunty w miastach w latach 70. i 80. XIV w. – m.in. na terenie Italii, we Flandrii i Francji, a w Cesarstwie doszło do pogromów Żydów pod koniec lat 40. i na początku 50. XIV w. oraz wojen husyckich w latach 1419–1436.
Krok 3.	Uczeń powinien przedstawić charakterystykę pandemii: – wyjaśnić, że dżuma prawdopodobnie miała swoje początki w centralnej Azji, skąd dotarła do Chin, a następnie z karawanami kupieckimi przez Jedwabny Szlak na Bliski Wschód; z Krymu na statkach kupców genueńskich dotarła w 1347 r. do portu w Messynie na Sycylii, gdzie wybuchła epidemia, która w krótkim czasie wyludniła całe miasto – uciekająca przed zagrożeniem ludność przenosiła dżumę do innych włoskich miast; stamtąd epidemia rozprzestrzeniała się, obejmując w końcu niemal całą Europę; – podać, że pandemia pozbawiła życia ponad 23 mln Europejczyków, czyli ok. 1/3 populacji kontynentu; w niektórych miejscach, np. na wybrzeżach Morza Śródziemnego, odsetek ofiar sięgał nawet 80% populacji, a niektóre tereny całkowicie się wyludniły; tak wysokiego wskaźnika śmiertelności nie zanotowano wcześniej w historii Europy; – wyjaśnić, że skutki demograficzne pandemii miały wpływ na pogłębienie kryzysu gospodarczego, który zarysował się już na początku XIV w., oraz na zmianę stosunków społeczno-gospodarczych; z kolei masowe zgony w wyniku pandemii były przyczyną wszechogarniającego poczucia zagrożenia, wzmagaly poczucie winy za grzechy, gdyż nie znając etiologii dżumy i nie umiay opanovać choroby, jej źródła upatrywano w boskiej karze za grzechy ludzi, a to prowadziło do zainteresowania odkupieniem win oraz rozwoju różnych form dewocji i jej intensyfikacji.
Krok 4.	Uczeń określa, czy popiera tezę, czy się z nią nie zgadza. Swoje stanowisko może przedstawić np. tak: „Zgadza się z tezą, że czarna śmierć była jedną z ważniejszych przyczyn niepokoїв w Europie przełomu XIV i XV w.”, „Nie zgadza się z tezą, że czarna śmierć była jedną z ważniejszych przyczyn niepokoїв w Europie przełomu XIV i XV w. Uważam, że ...”. Uczeń może również zająć niejednoznaczne stanowisko (ale – co ważne – w kroku 6. musi już konkretnie opowiedzieć się za tezą lub przeciw niej): „Uważam, że niezwykle trudno jest zająć jednoznaczne stanowisko wobec tezy, że czarna śmierć była jedną z ważniejszych przyczyn

	niepokojów w Europie przełomu XIV i XV w. Postaram się przywołać argumenty i sformułować opinię...”.
Krok 5.	<u>Proponowane argumenty wraz z przykładami za tezę:</u> – czarna śmierć tylko pośrednio przyczyniła się do buntów społecznych, spowodowanych pogorszeniem się sytuacji ekonomicznej mieszkańców wsi i miast, ponieważ zmiany demograficzne powstałe w wyniku epidemii jedynie pogłębiły kryzys gospodarczy, który pojawił się już na początku XIV w. (<u>aspekty społeczny i gospodarczy</u>). <u>Proponowane argumenty wraz z przykładami przeciwko tezie:</u> – bunt społeczny występował już przed pandemią dżumy, np. w 1302 r. oraz w latach 1323–1328 w należącej do Francji Flandrii; były to bunt mieszczański oraz chłopów na tle ekonomicznym (spowodowane uciskiem fiskalnym, wzrostem obciążeń feudalnych trudnych do udźwignięcia w okresie kryzysu), ale również na tle politycznym, ponieważ gros obciążeń wynikało z zależności od Francji prowadzącej niekorzystną dla Flandrii politykę, utrudniającą rozwój ekonomiczny regionu (<u>aspekty społeczny, polityczny i gospodarczy</u>); – bunt społeczny, który wybuchł po pandemii, jak żakieria we Francji w 1358 r. czy powstanie chłopskie w Anglii w 1381 r., nazywane też powstaniem Wata Tylera, wynikały z trudnej sytuacji ekonomicznej w dobie kryzysu gospodarczego, ale nie tylko: żakierię bezpośrednio spowodowały rabunki i mordy, których dopuszczały się wojska angielskie na francuskiej wsi, a wojska francuskie nie były w stanie jej obronić, gdyż zostały rozbite w bitwie pod Poitiers w 1356 r. podczas trwającej wojny stuletniej; czynnikiem dodatkowo wyzwalającym bunt było podniesienie podatków, potrzebnych na gigantyczny okup (dwukrotność dochodów królestwa) za francuskiego władcę, który w czasie bitwy pod Poitiers dostał się do angielskiej niewoli (<u>aspekty społeczny, gospodarczy i polityczny</u>); – bezpośrednią przyczyną powstania chłopskiego, które pod wodzą Wata Tylera wybuchło w Anglii w 1381 r., było nałożenie przez parlament nadzwyczajnych podatków, m.in. potrzebnych na prowadzenie wojny stuletniej, nowe podatki znacznie pogorszyły sytuację ekonomiczną chłopów; bunt narastał już jednak od pewnego czasu pod wpływem nauk wędrownych kaznodziejów z ruchu religijnego lollardów, którzy oprócz reformy stosunków kościelnych postulowali m.in. zmianę stosunków społecznych i reformę państwa (nawotywali do likwidacji pańszczyzny i jej zamiany na czynsz), likwidację wielkich majątków ziemskich, ukrócenie samowoli i nadużyć urzędników królewskich, w tym kanclerza (<u>aspekty społeczny, polityczny i gospodarczy</u>); – bunt w miastach był spowodowany problemami ekonomicznymi (trudności w zbyciu towarów przez wytwórców z ośrodków włókienniczych, brak płynności finansowej i popadanie w długi, spadek płac i bezrobocie pracowników najemnych) głównie we Włoszech, Flandrii, Francji i w Brabancji; do buntów w miastach przyczyniły się także kwestie polityczne – chęć poszerzenia reprezentacji politycznej we władzach miejskich w związku ze złym zarządzaniem finansami miasta, jak było w wypadku buntów w Italii, np. buntu Ciompih we Florencji w 1378 r. (<u>aspekty społeczny, polityczny i gospodarczy</u>); – pogromy Żydów, a nawet likwidowanie całych dzielnic żydowskich: w 1349 r. w Strasburgu oraz na początku lat. 50. XIV w. w Moguncji, Kolonii, Bazylei, Wormacji i Zurichu; w związku z brakiem znajomości etiologii dżumy oraz zgodnie z mechanizmem znajdowania kozła ofiarnego Żydom przypisywano wywołanie epidemii; trzeba jednak mieć na uwadze, że prześladowania Żydów występowały w Europie od wczesnego średniowiecza – ograniczano ich egzystencję w miastach do wydzielonych dzielnic, nakazywano im noszenie odróżniających od reszty społeczeństwa znaków (tzw. łat), zakazywano pełnienia funkcji publicznych, trudnienia się handlem czy rzemiosłem, a chrześcijanom kupowania od Żydów lub utrzymywania z nimi kontaktów towarzyskich; jeszcze przed wystąpieniem pandemii dżumy Żydzi zostali wygnani z Anglii w 1290 r., z Francji w 1306 r., a wiele lat po pandemii – z Hiszpanii w 1492 r., co bezpośrednio poprzedziła fala pogromów Żydów, która przetoczyła się przez wiele hiszpańskich miast; Żydzi nie

	byli jedynym kozłem ofiarnym: w tym samym czasie, choć na mniejszą skalę, prześladowano również nędzarzy czy prostytutki (<u>aspekty społeczny i kulturowy</u>); – wojny husyckie w latach 1419–1436 to wojny religijne w Czechach prowadzone przez husytów, zwolenników nauk czeskiego reformatora religijnego Jana Husa (żyjącego w latach 1370–1415), który inspirację zaczerpnął od angielskiego reformatora z XIV w. Jana Wiklifa (1329–1384); trudno jednak jednoznacznie stwierdzić, że doświadczenia czarnej śmierci były inspiracją dla tworzenia nauk tych reformatorów; refleksje i postulaty Wiklifa czy Husa dotyczyły reformy Kościoła w oparciu o nauki Pisma Świętego; potępiali oni pogoń duchownych za bogactwem, ich niemoralne życie oraz żądzę władzy, byli przeciwni supremacji władzy papieskiej, odrzucali kult świętych, pielgrzymki oraz sprzedaż odpustów; jednak już wcześniej pojawiały się w Kościele ruchy odnowy, np. reforma kluniacka w XI w.; czarna śmierć przede wszystkim wywołała powszechny niepokój egzystencjalny, a w świecie zdominowanym przez religię chrześcijańską – obawę o życie wieczne; w związku z tym, że ówczesni ludzie nie znali źródeł dżumy i nie umieli opanować choroby, jej przyczyn upatrywali w boskiej karze za grzechy, a to doprowadziło do rozwoju procederu sprzedaży odpustów, czyli darowania doczesnej kary za grzechy za pieniądze przez instytucje kościelne, najczęściej przez biskupów i papieża; choć zjawisko odpustów występowało od wczesnego średniowiecza, to w wyniku epidemii zyskało na popularności; funkcjonowanie w poczuciu ciągłego zagrożenia życia oraz przekonaniu o grzeszności człowieka sprawiało, że nastąpił gwałtowny rozwój rozmaitych form religijności – wzrosła liczba modlitw, obrzędów i świąt, które miały zapewnić przychyłność Boga oraz brak potępienia; nastąpił także rozwój zainteresowania pozamonastycznymi formami życia wspólnotowego, których członkowie poświęcali życie Bogu, oraz pomagania ubogim i potrzebującym (np. begardzi i beginki). Inną zyskującą na popularności formą był ruch flagelantów, czyli wspólnot praktykujących publiczne biczowanie jako pokutę; nastąpił też rozkwit chrześcijańskiego mistycyzmu, czyli duchowości polegającej na poszukiwaniu możliwie najbardziej bezpośredniego doświadczenia Boga lub życia, którego celem jest zjednoczenie z Bogiem; należy jednak pamiętać, że wszystkie te wspólnoty oraz ruchy powstały już w XIII w. (<u>aspekty społeczny i kulturowy</u>).
Krok 6.	Uczeń podsumowuje swoją wypowiedź, dokonując selekcji argumentów na ważniejsze i mniej ważne, dostrzega zachodzące między nimi korelacje i wyraźnie wskazuje ciąg przyczynowo-skutkowy. Dodatkowo podsumowanie posłuży ostatecznemu opowiedzeniu się za tezą lub przeciw niej.
Krok 7. Wypracowanie	Uczeń tworzy wypowiedź z wykorzystaniem wiedzy historycznej w sposób funkcjonalny w odniesieniu do wskazanych w temacie aspektów – przytacza bogatą argumentację popartą poprawnie dobranymi przykładami. Praca powinna być merytorycznie poprawna (dotyczyć tematu), spójna (zawarte w niej informacje powinny być logicznie powiązane) oraz zawierać minimum 300 słów.